

Agnes

LYSET VARMER ANSIGTET, det falder i striber som sol bag træstammer.

– Hundrede! råber Agnes og hører ekkoet svare inde fra mørket, men hun er ikke bange, for det er midt på dagen, og Enok er med. Hvis der var andre end de to, ville han ikke have leget med hende. Han er jo konfirmeret og voksen. Men når de er alene, kan hun få ham til hvad som helst.

– Jeg gider ikke mere, siger han, da hun har fundet ham. Han gjorde det let, det ved hun godt, fordi hun er den mindste.

De sætter sig, han op ad et træ, hun, lidt tøvende fordi hun har den pæne kjole på, i skovbunden, løfter ligesom rumpen lidt, uden at det ses. Efter en tid begynder benene at sove.

– Kom her! siger han og tager hende på skødet.

Engang sagde hun, at hun ville giftes med Enok, når hun blev stor.

– Det bliver der nok ikke noget af, mente hendes mor, og en eller anden grinede.

Hun tænker på, om hun skal fortælle ham historien, men det er alligevel for flovt. I hvert fald vil hun være sammen med ham rigtig tit, bestemmer hun for sig selv, for der hvor Enok er, skinner solen altid.

– Nu varer det længe, før vi ses, siger han. – Denne gang er det mig, der rejser.

– Hvor rejser du hen, da?

– Med skoleskibet, ved du ikke det?

Nej, Agnes ved ikke noget.

– Hvad er et skoleskib? spørger hun og ser klasseværelset for sig og frøken Nielsen med vorten.

– Et skib hvor man lærer at være sømand. Det hedder København.

– Jeg har aldrig været i København, siger hun.

– Det har jeg heller ikke, men nu skal jeg jo, for at påmønstre.

Et skib, der er en skole og et mønster og København. Hun bliver irriteret.

– Er der så bænke og en tavle ligesom i min skole? vil hun vide.

– Nej, der er sejl, der skal rebes og dæk, der skal skures og kompas og messing, der skal pudses, og spisestuen hedder messen. Vil du se brevet?

Han sætter forsigtigt Agnes fra sig og trækker en krøllet konvolut op af lommen, og hun læser ordene: “optaget som elev på skoleskibet København.”

– Jeg vil også gå i skole på et skib, siger hun.

– Det kan piger ikke.

– Sagde du ikke, at der er noget, der bliver skuret?

– Jo, men der skal lægges kræfter i, så det er kun for mandfolk. Du kan nok ikke kende mig, når jeg kommer hjem.

– Hvor længe bliver du væk?

– Næsten et år.

Det er sørgeligt. Hun kan mærke det, da onkels nordbasse trækker jumben op ad grusvejen. De voksne taler tit om, hvor mange kræfter den lille, trinde hest har. Ingen kan

komme af sted så tjept som moster og onkel, plejer de at sige, når de står og vinker. Folk har for det meste svært ved at tvinge hesten op ad den stejle grusvej, nogle må endda køre en runde på gårdspladsen først, selv dem med to heste for. Men mosters og onkels Malle tager bare fat og trækker til ad én gang. Alligevel er det mere trist, end det plejer, at vinke til Enok.

– Lad være med at hænge med hovedet, siger hendes mor.

– Det er synd for moster og onkel, de har jo kun ham, siger Agnes.

– Gå ind og hjælp Grete med at tage af bordet, svarer moren, men selv bliver hun stående lidt og ser efter jumben. Det plejer hun ikke.

Når der er brev, kommer mosters om søndagen.

– Vi synes jo også, at du skal se det, siger de til hendes mor og rækker det frem. “Hvorledes har I det,” hakker moren og giver brevet til Grete, som læser med sin fine stemme om at banke rust og male med mønje. “Vi spuler dækket i takt, seks på række, for skibet er 15 meter bredt og 130 meter langt.” Gretes tunge slår krøller over de fremmede navne, Buenos Aires og Rio de Janeiro, og bagefter finder de stederne på globussen. Det er til at blive rundtosset af at tænke på, at han befinder sig på den anden side af jorden, hendes fætter. Igen og igen fortæller de voksne, hvor mange han blev udvalgt imellem, og hvordan æren vil følge ham resten af livet. Han kan nå langt, det er de enige om. Måske ender han som kaptajn.

Juleaften skal de til mosters. De får flæskesteg, og moster har sat et sejlskib på dugen midt mellem sovsekanden og rødkålen, et lille et af træ.

– Så er det næsten, som om Enok er her, siger hun og får blanke øjne, og de taler om, at nu er skoleskibet ved at vende næsen mod nord. Mon ikke det kan være hjemme til pinse?

– Så skal vi have os en ordentlig frokost, siger moster, – og høre ham fortælle om det hele. Han er en ørn til at fortælle.

– Ja, sikke breve, medgiver onkel. – Det er som at være der selv, men de muligheder havde vi andre jo ikke.

– Det kan nu også være det samme, går moster i rette med ham, – det er dog til lige så stor glæde, når det er ens egen dreng. Hun ser på mor, som om hun har sagt noget forkert.

– Det har du ret i, siger mor.

På vej hjem sidder Agnes og piller i hestehårstæppet, som hun og Grete har over sig. Hun kan se månen og de små skyer, som flyver fra mors og fars munde, når de siger noget.

– Det var noget pjat med det skib på bordet, siger hendes mor. Faren brummer.

– Hun har nu altid været så vældig rørstrømsk, fortsætter moren vredt, – behandlede ham som en greve lige fra starten.

En greve, tænker Agnes, men hun siger ingenting, heller ikke til Grete, som er faldet i søvn.

Det næste brev lader vente længe på sig, og da det endelig kommer, er det forsynet med kongens segl, og skriften ser helt forkert ud.

Skoleskibet, som i stedet for at sætte kursen mod Europa, var stævnet mod Adelaide i Australien, er gået ned. Man har gjort alt for at finde ud af de nøjagtige hændelser, som førte til, at det stolte fartøj, på sin tiende rejse, forsvandt fra havets overflade. Æret være den tapre besætning.

Det er ikke engang søndag, da moster og onkel kommer med brevet. Moster er hvid som et lagen i ansigtet, og hver gang hun har siddet ned i to minutter, rejser hun sig igen. Agnes ved ikke, hvor hun skal gøre af sig selv, og Grete er begyndt i sin plads og kommer først hjem sent.

– Gå ud og leg! siger hendes mor.

Hun går rundt og venter på Grete, op i lunden hvor hun sad den dag i sommer, da Enok sagde alle sømandsordene, og hun forestillede sig et skib, hvor sejlet var en tavle, som læreren skrev regnestykker på.

– Mand og mus, sagde onkel. Hvad med katten, der var også en kat? Hvordan kan de alle sammen forsvinde?

De taler om det i radioen, og da moster og onkel skal af sted, lægger hendes mor armen om moster og sin kind ind til hendes. Agnes har aldrig oplevet noget lignende.

– Det er jo også slemt for dig, siger moster og græder, Agnes lukker øjnene for ikke at se det. Hun vil spørge om så meget, men hendes mor tørrer sig under det ene øje med forklædesnippen og vender ryggen til.

– Er du oppe endnu, siger hun lidt efter, – gå så ind og læg dig.

Men Agnes kan ikke sove, hun venter på, at mor og far skal komme i seng, og Grete, så hun kan spørge om noget af det, hun ikke forstår.

Da de endelig ligger der, alle fire, er der stille længe, mens de finder sig til rette i halmen. Så siger hendes mor: – Og så ikke engang at have et gravsted.

– Der bliver nok lavet et mindesmærke, du kan besøge, trøster far. Det sidste Agnes tænker er, at han sagde “du”, ikke “vi.”

Hun har pralet af sin fætter henne i skolen, og det er tungt, at de alle sammen ved fra radioen, hvad der er sket.

– Skulle han ikke være kaptajn? griner en af drengene, og en anden svarer: – Nu kan han blive kaptajn død.

Agnes vender ryggen til, og i timen hører hun ikke efter.

– Det er fordi, hendes fætter er gået ned med skoleskibet, forklarer hendes sidekammerat.

– Jamen dog! siger frøken Nielsen. – Så må du sandelig

glæde dig over, at det ikke var din bror.

Og hun prøver, forestiller sig endda, at det var mor eller far eller Grete, men hun kan ikke mærke lettelsen. Det føles allerværst med Enok.

Da hun kommer hjem til middag, har de allerede sat sig til bords, og hun glider sidelæns ind på stolen, idet moren siger: – Og så at miste ham anden gang! Og skønt Agnes ikke forstår meningen, mærker hun, at det er sådan, det er. Hun har mistet ham for anden gang.

Om eftermiddagen skal mor og far til mosters, men det er kun for voksne, siger de, og Agnes går alene rundt, først i huset og siden op i lunden.

Hver gang hun lukker øjnene, ser hun ham for sig i det kolde vand. Rundt om flyder alle de ting, han fortalte om, messing og dæk og skrubbe, han prøver at få fat i noget, men synker bare længere og længere ned. Det hjælper ikke, at han er stærk eller kan råbe, så det høres helt til himlen. Der er ingen, der hører ham. Hun vil ikke vide af billederne, men hver gang hun er træt og lukker øjnene, dukker de op af sig selv.

Da de kommer hjem, og mor giver sig til at smøre rugbrød, går Agnes efter far, som skal i værkstedet for at se til noget, han har sat i spænd. Hun ser grundigt på ham, far, som altid tager hende i forsvar, når mor skælder ud, som er lige så rar som Enok, ja den rareste af alle voksne. Hun spærrer øjnene op, for det er, når man kigger væk, at nogen forsvinder.

Dagen før jul har far noget med hjem til hende.

– Kom her, siger han, da de har spist til aften, hun går med ud i gangen. – Hvad for en hånd vil du have? Han holder dem begge på ryggen.

– Den!

– Det var en skam. Han viser den store, bare næve frem,

og hun ser op på hans mund, der smiler så meget, at den rækker fra den ene buskede bakkenbart til den anden, som om han ikke er andet end smil med en ramme af lysegult, krøllet hår.

– Så den anden da! Agnes ved godt, at hun får det, selv om han i første omgang hurtigt har skiftet hånd bag ryggen, så også den anden er tom. Hun forsøger at se skuffet ud, men hjertet hopper, så hun selv må hoppe lidt med, og så endelig holder han den hen for næsen af hende, en appelsin så rund og lysende orange, og som den dufter! Ikke engang vanillestangen, som mor skraber til det sidste korn om julen, dufter så himmelsk.

– Tak. Hun nej.

– Ja, det er godt, siger han med den der “nu er det gode forbi-stemme”, næsten som et suk, og går ud i værkstedet. Han arbejder lige til sengetid, for skolen skal have nye pulte, og det er ham, der har fået bestillingen.

– Så du kan få noget ordentligt at sidde ved, siger han, – og blive rigtig dygtig.

Men Agnes er allerede dygtig. En regnemester kaldte læreren hende forleden dag.

Inde i køkkenet viser hun appelsinen til sin mor, som tager den ud af hånden på hende og hen under petroleums-lampen, stikker endda næsen ned i skrællen. Agnes er ræd for, at hun skal glemme, hvem det var, der fik den.

– Så forkælet du er, siger hun og griber kartoffelkniven.

– Nej! skrigger Agnes, da kniven nærmer sig den gule, noprøde hud. Hendes mor ser på hende med undren, rækker appelsinen tilbage og vender ryggen til.

Hun bliver siddende ved komfuret med sin appelsin i skødet, til far kommer ind.

– Nej, hvad er da det, sidder du der endnu, lillepige! siger han og sætter sig på hug.

– Skal den skrælles? spørger Agnes.

– Ja, det er meningen, svarer han og folder sin lommekniv ud. Forsigtigt ridser han en streg hele vejen rundt. Man kan næsten ikke se den, måske er det muligt at fortryde. Men så tager han fat med tommelfingeren og brækker den første flig af, og lidt efter lidt kommer frugtens kridhvide, hvælvede krop til syne. Som en rumpe med mange balder, tænker hun.

Et enkelt stænk springer over på komfuret og sender en duft op i næsen, en duft af noget fjernt, som er væk næsten før, hun har mærket den. En hilsen fra Enok.

Kirsten

JEG VED JO, AT HUN elsker appelsiner, så jeg har taget en pose med. Gad vide, hvad det gør ved dem at bumpe i en cykelkurv omkring ti kilometer. Det bevarer de som en hemmelighed.

Appelsiner dufter ikke af noget mere, indsovset i formalin som de er. Anderledes da jeg var barn (en sætning, jeg hader og kun siger inde i mig selv), og vi fik dem med en sukkerknald i og sugede saften i os gennem det mere og mere opløste krystal, uden at nogen bekymrede sig om tænders tæring og den slags.

Egentlig brød jeg mig ikke så meget om det, mest på grund af saften på fingrene. Jeg vaskede mig ved pumpen bagefter og tørrede ansigt og fingre i håndklædet, der var skjoldet og lugtede surt.

– Jeg tror, hun sover, siger Dagny, som er en af de sosuer, jeg kender. – Men bare væk hende, hun har ingen skade af at blive stimuleret lidt.

Stimuleret! Jeg ved ikke, om jeg skal blive forarget over, at de taler om hende, som om hun var et børnehuebarn, eller få dårlig samvittighed over, at jeg begrænser mig til at yde stimulering en gang om ugen.

Hun ligger på sengen med det ene magre strømpebukseben uden for dynen, og jeg er ikke fri for at føle det som

et overgreb, at jeg er vågen, mens hun sover og formentlig tror sig alene.

Giver mig til at rydde op. Der ligger en stak Ude og Hjemme og et krydsogtværersblad, som mine brødre bliver ved med at købe til hende, selv om hun ikke kan klare dem mere, et spil kort og en halvvissen buket blandede blomster. Jeg kan se, at Børge har været her i går, og forbander ham for ikke at sørge for noget som helst. Vandet stinker råddent og blander sig med den sødlige lugt af gammelt tis, hendes gråhvide bh er slængt over en stol, og man kan ikke komme til at sidde ned for tæpper, puder og urtepotter med pistejaverter, som måske, med tilstrækkeligt lys, kan udvikle sig til noget, der ligner planter engang, hvor hun sandsynligvis ikke selv vil have øjne at se med længere. Håber jeg i hvert fald, for det her kan ikke kaldes et liv.

Men hun er stærk, min mor. Skønt kun to tredjedele af sig selv i sine velmagtsdage og rene og lidt for lange negle på sært uvirksomme fingre, er hun udholdende som en gammel arbejdshest.

Jeg henter en klud og tørrer sengebordet af, flytter lommetørklæder, tudekop, en tallerken med en halvt spist ostemad, en forbavsende livskraftig orkide, som hun om lidt vil gøre mig opmærksom på ligesom sidst og gangen før, og en æske chokolade. Lister mig dernæst til at åbne vinduet og sætter mig ned og ser på hende. Forsøger at læse lidt, men som så ofte før fuser al koncentration ud af mig i disse omgivelser. Det er, som om jeg befinder mig i et minefelt af stemmer, følelser og tider, og jeg har mest af alt lyst til at lægge mig til at sove, hvis ikke den eneste mulighed var der ved siden af min halvdøde mor, som jeg har vældig meget besvær med bare at give et knus, når jeg siger goddag og farvel. Siden hun sov, da jeg kom, kan jeg bekvemt nok undgå den ene gang i dag.

“En skygge af sig selv”, “pergamentagtig”, jeg kan ikke få nogen af de gængse udtryk til at passe på min mor. Hun er en strand med ebbe og flod. Ikke så snart er man ved at blive væltet af floden, før der kommer ebbe, og alting forsvinder. Men selv da er man sig bevidst, at urkraften et eller andet sted under ens fødder på ingen tid kan blødes op, uden at man har den mindste indflydelse på, hvornår det sker.

Jeg rejser mig igen og finder et fad til appelsinerne, må selvfølgelig tørre det af først, som man altid har måttet med hendes ting. Proper var hun ved gud aldrig.

Hun åbner de muslingskaltynde øjenlåg og ligger lidt og ser uden at se. Så drejer hun hovedet to millimeter og siger: – Appelsiner.

Jeg bliver næsten rørt over hendes forundring, som minder om en lille piges, og konstaterer, at min stemme lyder grovere end ellers, da jeg svarer:

– Ja, så vidt jeg ved, er appelsiner det bedste, du ved, og så får du da appelsiner.

Hun har vundet tid til at blive sig selv, siger tak og ser søgende rundt i stuen, strejfer uret og siger:

– Ja, det er vel tid.

– Til hvad?

– Det ved jeg såmænd ikke.

Hun gør anstalter til at rejse sig, og jeg nærmer mig for at hjælpe til, selv om jeg ved, at jeg ikke magter det alene. Hun siger: – La vær! med en vrissen, som jeg kender alt for godt, og næsten opstemt ved mødet med urkraften, går jeg ud efter Dagny.

– Kan vi få en hånd? spørger jeg. – Min mor vil gerne op og sidde.

– Selvfølgelig, smiler den frodige, rødhårede madamme og går rank og majestætisk foran mig ind på stuen, småsnakker med beboeren, som det hedder nu om dage, og får

hende med et snuptag op i hvilestolen.

– Sådan! siger hun og slår hænderne mod hinanden, som om hun lige havde læsset en bør fuld af grus og skulle til at køre det væk.

Min mor ser polisk på hende og siger: – Så er freden forbi, hvad!

– Ja, du forstår sgu at holde én til ilden, Agnes.

I døren vender hun sig om og siger: – Vi får jo en snak af og til om din datter.

– Det kan jeg forestille mig, svarer jeg og irriteres over, at hun skal bemærke det hver gang, som om hun med vold og magt vil genne os ind i den samme indhegning, ifald jeg skulle have forvildet mig en smule på afveje.

Mor er så gevaldig stolt af Tine, der har samme uddannelse som dem, der omgiver hende på plejehjemmet. Det er jo også til at forholde sig til modsat mit arbejde, som hun aldrig har forstået en hujende fis af.

Hele vejen hjem skændes jeg med hende, siddende på min cykel. Hvem der havde al den tid til gode, jeg gennem årene har brugt på at overbevise hende om, at hun har været udeltagende, gjort forskel, manglet empati. Hvor tit er jeg ikke kommet hjem fra en tur på 30 kilometer uden at kunne huske et træ, en kystlinje, et fugletræk, fordi jeg hele vejen diskuterede med min mor. Hvornår bliver jeg vreden kvit? Hvorfor helvede kan jeg ikke bare lade den bunke slagger, som hun efterhånden er blevet til, være? Det er jo alligevel så længe siden alt sammen.

Men galden syder fortsat ved enhver lejlighed. Hendes stolthed, da mine brødre fik svendebrev, og værftet ofrede fem minutter på dem i forhold til hendes fraværende: – Ja, ja, når jeg fortalte om endnu en forfremmelse. Alt det slid, alle de vågne nætter og så ikke en eneste anerkendelse fra ens egne.

– Der kan blive en læreplads til dig på værftets kontor, sagde hun stolt, da jeg gik ud af skolen.

– Ellers tak! Alene tanken følte som en mavepuster. Jeg fandt selv et kontor i Odense, mødte Poul, blev gravid og tog HF om aftenen. Siden lavede de socialformidleruddannelsen. Så gennemførte jeg den og alle tillægskurserne, til sidst en master. Da var jeg over 50.

Det var hårdt, men akademikerne var begyndt at indtage forvaltningen. Hver gang en af de gamle kæmper faldt, blev hun erstattet af en spritny djøv'er, og det eneste, jeg ventede på, var, at han skulle spørge, hvilket studie jeg så havde frekventeret, at sanse forbavselsen før han slugte den og beskæmmet så ned i gulvet, fordi jeg var chefen. Og for at vedblive at være chefen var jeg nødt til at holde mig på forkant med alt.

Første gang nogen sagde "kontekst", og jeg ikke kendte ordet. Mit raseri over at have tøvet og dermed tilladt de andre at tvivle på min kompetence. Alt det, jeg ikke havde fået foræret, altid at have læst de nye tiltag, før de andre var vågnet om morgenen, og så kom jeg alligevel til kort, når en eller anden refererede til de gamle grækere, fordi jeg manglede grundlaget, dét de nonchalant lod tilflyde sig på gymnasiet med fars penge i baglommen, mens jeg slikkede frimærker på et kontor og så for mig, hvordan jeg engang skulle komme hjem og gøre min mor stolt.

Og så forstod hun det ikke, men vigtede sig i stedet af sine smedesønner, som var så afholdte på værftet, at den, der ikke faldt i hak med dem, lige så godt først som sidst kunne pakke sammen. Mors formulering. Og mors værk. Bent skulle egentlig have været tømrer, men pludselig var han sørme i lære som smed, så hun kunne holde øje med begge sine investeringer døgnet rundt. Godt, jeg slap væk i tide.

Det er en lise at dreje fra den befærdede vej ind på grus-

stien over bakkerne, og jeg holder aldrig op med at undre mig over, at man på to sekunder kan befinde sig i næsten landlige omgivelser med engen på sin ene side og en række parcelhuse på den anden, forholdsvis beskedne, men med udsigt til græssende køer. Endelig er det, som om jeg lader det giftige bag mig og trækker vejret helt igennem. Næsten i samme sekund rammer dækket noget skarpt, luften fiser ud, cyklen slingrer faretruende, og jeg springer af med en ed, som om nogen har gjort det med vilje.

Den vrede! Jeg må have nok til en hel landsdel. Vender den så mod mig selv, fordi jeg har sølvsandaler på og ikke mine gode Nike, i hvilke jeg så let som ingenting kunne have vandret de sidste kilometer. Giver mig til at trække og aner efter få meter, hvordan det her vil ende. Det løse sand sætter sig under remmen og er allerede ved at danne den første vabel.

Stiller cyklen fra mig op ad den nærmeste hæk og beslutter at ringe efter en taxa. Men jeg ved ikke, hvad grusvejen hedder, og under alle omstændigheder er det nødvendigt at finde en rigtig vej, hvor der kører biler.

Nå, hvad pokker, jeg må kunne spørge i et af husene, med mindre de hver og et bebos af normale mennesker, som er på arbejde. Ja, se, om ikke de fleste har et hul i hækken, de går naturligvis en gang imellem denne vej ud.

Jeg bevæger mig forsigtigt ind på en meget sirlig parcel, hvor alt, selv huset, ser nyrevet ud, og gardinerne er trukket for hele vejen. Foretager et hurtigt tilbageskridt. Enten er beboerne ikke hjemme, eller også vil de tydeligvis frabede sig forstyrrelser.

Hækken ved siden af, den eneste i rækken, som ikke er klippet endnu, skjuler, opdager jeg, et vildnis af mælkebøtter, skvalderkål og skæve fliser. Ejeren er antagelig af den slags, som naboerne skumler over, fordi ukrudtsfrøene

breder sig til deres miniparker.

Bag urskoven findes imidlertid rækker med salat, kål, gulerødder og en rusten stol med ryggen mod endnu en hæk til det, der formentlig er prydhaven.

Ganske rigtigt, langt græs, hængekøje, troldeagtige æbletræer og et kaprifolielysthus, hvorfra nogen rømmer sig, en mand. Han må bøje sig lidt for ikke at få en kvist i øjet, da han dukker frem fra det grønne.

– Kan jeg hjælpe med noget? spørger han.

– Ja, undskyld jeg sådan kommer brasende, smiler jeg og indvier ham i min kvide.

– Jamen der er skam civilisation ude på den anden side af parcellerne, siger han, – sågar en adresse, som taxaer plejer at være i stand til at finde.

– Sikke en lettelse! Så må min cykel måske være her, til jeg kan få den hentet en gang i aften?

Jeg siger ikke “til min mand henter den”, en bevidst undladelse, som stammer fra dengang jeg altid holdt en kattelem åben i tilfælde af, at det modsatkønnede væsen skulle anse mig for et muligt bytte. Herregud! spotter jeg mig selv.

– Ja, selvfølgelig! siger han. – Vil du have en kop kaffe?

– Jeg kunne mildest talt godt trænge, men du skal da ikke.

– Jeg var lige på vej, faktisk, kan du tåle pulver?

– Drikker sjældent andet.

– Det er godt, for jeg er ikke fortrolig med alle de der stempler, dampmaskiner og broderier i flødeskum.

Han er godt i stand, men ikke særlig høj, og hans køkken er en smal tarm med ting alle vegne, så rodet, at jeg ville vægre mig ved at tage nogen med derud. Stuen ligeså, bøger, bøger, bøger, aviser, et rundt spisebord med kun én stol fri for stabler, en sofa, to forskellige lænestole og et vægtæppe, der ligner olmerdug afsluttet foroven med en tallerkenrække.

– Der var kolonihaver her engang, forklarer han, – siden blev det tilladt at bygge parcelhuse på grundene, og de fleste benyttede sig af det, men jeg holder af huset, som det er.

– Det er også hyggeligt.

Vi følges ad ud med hver sin kop i den ene hånd. Han har en mælkekarton i den anden.

Lysthuset er svalt og dufter af jord og noget andet, langt tilbage, som jeg ikke kan koncentrere mig om lige nu.

Jeg fortæller om min mor og de ugentlige besøg, plaprer faktisk, mens tankerne fræser, sådan som jeg altid har gjort, en del af mig optræder, en anden iagttager og sufferer.

Imens sidder han, tilbagelænet med det ene ben over det andet, og smiler. En tjavs af hans tynde hår falder ned over øjenbrynet, og uden på sin ternede skjorte har han en brun cardigan, som jeg ikke har set magen til, siden min far døde. Hænderne er brede med flade, firkantede negle, og der er små hår på fingrene. Han tager koppen op til læberne, stiller den atter på bordet, lægger begge hænder på armlænene, og der bliver de liggende, som om han overhovedet ikke tænker på, hvad han skal med dem, eller hvordan han tager sig ud. En dråbe løber ned ad kruset og laver en lille prik på det runde bord, men det ser han ikke.

Jeg får den sære tanke, at lysthuset er en ø, og at resten af verden vil være forsvundet i havet, når jeg træder ud af det, og én mere, som er værre, at jeg ikke har lyst.

– Jeg er bange for, at jeg ikke var lige så opmærksom over for min egen mor, da hun levede, siger han og smiler, og jeg svarer, som om det var den naturligste ting af verden: – Faktisk hader jeg min mor. Måske er det i virkeligheden kun af pligt, jeg viser hende opmærksomhed. Og i samme øjeblik samles jeg til én person, mærker det som en kraft i stemmen, som om den først nu går rent igennem.

– Had og kærlighed kommer vel fra samme sted?

– Ja, det har du selvfølgelig ret i, og det er også alt for enkelt at kalde det had. Det ville være mere korrekt at sige, at jeg hele livet har bedt om noget, jeg ikke fik, og nu har jeg så opgivet det.

– Men at hade har du ikke opgivet?

– Det er måske blevet en vane. Jeg kommer til at smile.

– Og hvad er det også for noget at sidde her og lukke ud? Jeg kunne ikke engang finde på at sige det til mine nærmeste. Det må være fordi, vi ikke kender hinanden og sidder her som på en øde ø.

– Ja, det er befriende, siger han, og der er tyst lidt, indtil han med få ord gør rede for, at han er magister i historie, fraskilt, har en voksen søn, der skriver ph.d. om krigslitteratur, hvad der er vældig hyggeligt, – for så har vi jo det faglige sammen, siger han med varme i blikket.

– Det kender jeg godt. Da min søn læste samfundsfag, ringede vi også sammen hver anden dag, fordi jeg kunne levere de praktiske eksempler til den teori, han undersøgte. Jeg fortæller ikke noget om Tine.

– Hvad er du da beskæftiget med om forlov? spørger han.

– Åh, det er en lang historie. Jeg sukker dybt. – Faktisk er jeg en af dem, som får efterløn uretmæssigt, ja uden at være udbrændt. Jeg rykker frem på stolen. – Tværtimod, men vi stod for at omstrukturere, spare med et andet ord. Jeg var afdelingsleder for handicapafdelingen i kommunen, og min kollega på skoleområdet havde været på kursus i “lean”, det var den væsentligste årsag til, at han var blevet ansat, at ledelsen forudså, at man ville få brug for hans kunnen, når den nye struktur skulle implementeres. Jeg fornemmede meget hurtigt, at min stilling var i fare, og selv om jeg formodentlig ville blive tilbudt noget andet, at være næstkommanderende for eksempel, valgte jeg at gå, af stolthed vel.

Bare at se deres ansigter! Jeg havde altid sagt, at jeg ville

arbejde, til jeg blev halvfjerds. Engang hørte jeg en nyan-sat medarbejder sige til en af de gamle: – Sig mig, har hun ikke noget liv? og kollegaen, som havde kendt mig gennem mange år, svare: – Det her er hendes liv. Og det var ærlig talt ikke helt skudt ved siden af.

Siden min sufflør er faldet af i svinget, fortæller jeg det hele uden at pynte på noget, endog at jeg var en hård chef, men også en chef der gik gennem ild og vand for sine medarbejdere, som for eksempel engang arbejdede dobbelt gennem et halvt år, fordi en af kollegaerne havde en depression og stod til fyring, hvis hun fik mere fravær. Jeg tog simpelthen hendes sager og lod hende sidde i fred og ryge. Det var de overordnede, jeg havde problemer med. Jeg har altid haft det svært med autoriteter.

– Du lyder, som om du har fortrudt, siger han, og jeg svarer, som sandt er, at jeg vågner om morgenen og er vemodig. Det er det ord, jeg bruger, vemodig, over det, der er forbi. Jeg har så tit hørt andre snakke om alt det, de pludselig har frihed til, men jeg vil ikke have den frihed, ikke høre til dem, man trækker på skuldrene af, fordi de ikke længere har fingeren på pulsen. Jeg hader at være passé.

Solen har flyttet sig, så der er blevet køligt i lysthuset.

– Jeg har også sinket dig alt for meget, siger jeg og rejser mig, og han smiler igen det der helt åbne smil og svarer: – Det var kun hyggeligt. I øvrigt kan du da lige så godt tage cyklen med i taxaen. Han henter den, mens jeg ringer, og sammen får vi den bugseret ud gennem hans vildnis af en forhøve.

– Tak for hjælpen, siger jeg.

– Skulle det være en anden gang.

– Det kan jo være, jeg punkterer næste uge igen.

– Jeg kan altid lægge et glasskår, smiler han og går ind.

Agnes

FERNIS, TÆNKER HUN.

– Ja, det er panelerne ude på gangen. Sørme om det ikke er vores tur til at få noget gjort, siger Dagny. Så må hun alligevel have sagt det højt, for Dagny snakker videre, om den gang også gulvene var ferniserede, om besværet.

– Nu er du væk igen, Agnes, din dovenlars! Du kan vel holde dig vågen, så længe det varer at blive vasket.

Kluden i nakken, sval som et vindpust fra døren, der gør sveden kold. Hun gyser, men opgiver at tørre sig, for kludene i værkstedet er fulde af savsmuld, som kradser under kraven.

Lakken er stram i næsen. Hendes far står bøjet over høvlebænken, hans øjenvipper har støv på spidserne, og ansigtet er dækket af en mat hinde, som han laver en blank stribe i, når han stryger sig med bagsiden af hånden. Hun smiler, og som om han kan mærke det, ser han op og smiler tilbage.

– Du skulle ikke sidde her og kukkelure, siger han.

– Bare lige til du er færdig med skuffen.

– Ja, ja, da.

Han er i gang med et skrivebord til doktoren, hvis yngste søn skal studere i København. De to andre fik også et i sin tid, og doktoren er meget tilfreds. Ingen af de andre studerende har så akkurate borde at sidde ved, siger han. Sønnen

skal være arkitekt og behøver en bordplade, der er glat nok til at tegne på.

Det er fjerde gang lak, og Agnes forstår ikke, at far ødelægger resultatet bagefter med sandpapiret, så det bliver gråt og grimt igen, men det er for at tage spidserne, forklarer han. Hun kan ikke se nogen spidser, og heldigvis, når han har slebet og tørret og tørret og tørret, giver han det en gang til, så det kan stå natten over, og så får vi se, om det rækker.

– Nå, det er vel også tid, siger han og retter ryggen ud. Det giver en række små knæk, og han ser ud til at nyde hvert eneste.

– Til hvad? spørger Agnes.

– Til at få lidt luft.

De går udenfor, han tænder piben, og de står ved siden af hinanden og ser på himlen.

– Mennesket er nu engang skabt til at arbejde, fra solen står op, til den går ned, siger han ud i luften, – ikke så længe at man behøver kunstigt lys.

– Hvorfor gør du det så? spørger hun.

– Det er, fordi Vorherre ikke er ene om at regere, og jeg tjener dem, der står under ham.

Agnes forestiller sig Vorherre og på en række længere nede alle de andre, der sidder og bestemmer, hun ser strengt på dem, fordi det er deres skyld, at hendes far bliver træt i stemmen. Hun kan bedre lide, når han fortæller om årringene i træet, og hvad vej høvlen skal arbejde for at holde sig gode venner med det. Hvis den bare én gang kører forkert, gør det så ondt, at træet aldrig glemmer det, sagde han forleden og holdt et lille bræt op i lyset, som han havde høvlet forkert på for hendes skyld.

– Hvis du ikke var en pige, kunne du blive snedker. Jeg tror, du har nemme for det, sagde han.

– Hvorfor kan piger ikke blive snedkere?

– Ja, det er også tosset.

– Kan du se der, siger han nu og peger op i den sorte himmel med pibespidsen. I første omgang ser hun kun mørket, men så er det, som om stjernerne dukker op, en efter en, store og små mellem hinanden, alene og i hele flokke.

– Der kommer flere og flere, siger hun forundret.

– Ja, med tålmodighed kan man få øje på selv de mindste ting i verden.

– Kan man se stjernerne under vandet? spørger hun.

– Ja, stjernerne kan man se alle vegne.

– Lige meget hvor langt man synker ned?

Far rømmer sig. Så tager han hende i hånden og siger:

– Der, hvor Enok er nu, ser han de fineste stjerner, det kan du være sikker på.

En tid bliver de stående, før han siger: – Kan du så smutte ind i seng, lillepige, og starter hende med et sving med armen, som om hun var en brevdue, han sendte til vejrs.

Det sidste år før konfirmationen skal hun tjene i præstegården. Forpagteren har kun en karl, så hun skal hjælpe i stalden om morgenen før skole. Lige idet hun slår øjnene op, er hun så træt, at kroppen gør ondt over det hele. Men så tænker hun på, at far i selv samme sekund strækker ryggen, på alle de små, nøjagtig ens knirkelyde, og sætter alligevel fødderne ud på gulvet, letter dem øjeblikkelig igen og danser rundt med spidsen af storetåen, til hun har fundet kludeskoene. Hun pjasker vand i hovedet ved servanten og tørrer sig om nakken og under armene.

Karlen går og kigger på hendes bryster. I går spurgte han, om hun havde fået taget mål til konfirmationskjolen og nev hende i det ene. Hun var ikke forberedt på det, men næste gang skal han få et drag over armen, han ikke glemmer.

Hun finder ned ad trappen og ind i køkkenet, har lagt

kvas til rette i aftes, så det er lige til at tænde op i. Skutter sig og ser de første flammer lyse komfuret op indefra. Da hun var lille, troede hun, at det var flammerne, der gav varmen. Nu ved hun, at de først skal varme jernet op og ikke er til nogen nytte alene, bare kønne at se på. Hun tager øsen for at fylde på vandkedlen, men der er næsten ikke mere vand i spanden. Så må hun i træskoene og ud til pumpen, selv om hun knap kan se en alen frem for sig. Hun knytter den frie hånd, for hvis hun skulle møde karlen. Forpagteren er ikke kommet ud endnu, det ved hun, han går for at være doven. Det er derfor, gården ikke lægger noget af sig. Hvis det ikke var for konen! siger folk. Hun er nu også så udslidt. Selv om hun er gårdmandskone og alting, ser hun meget fattigere ud end mor, som altid har en pæn kjole på i byen og blankt, bølget hår.

Pumpen skriger, den er nok sulten som hun selv. Hun har en gruelig appetit, sulten river i kroppen, og når madmor begynder at brase, er hun sikker på at dø, før maden er færdig.

– Når jeg får børn, må de ikke sulte, siger hun en dag til sin mor.

– Du skulle tale om sult! svarer moren. – Det er bare, fordi du er i voksenalderen. Sulte ved du ingenting om.

Men Agnes ved bedst selv, hvad hun ved.

Hun når lige havregrøden, før hun render som ti vilde heste til skole, og selv om hun havde mest lyst til at lægge sig ret efter aftensmaden i går, har hun regnet de ekstra stykker, som læreren gav hende, fordi hun længe har været færdig med regnebogen, og al træthed er væk, da han retter dem, et efter et, og siger til klassen, at med flid når man langt.

– Du kunne blive skolelærer, siger han.

– Tror du, lærer Birk?

– Ja, du har skam evnerne.

– Jeg vil nu hellere være kommis, siger hun bestemt.

– Ja, hos købmanden må der ikke regnes forkert, så der kunne du også gøre fyldest, siger han med et smil, – og nu kan du hjælpe Mikkel.

Mikkel kradser sig i håret, som om han har lus, og Agnes er ikke meget for det, men selvfølgelig sætter hun sig hos ham på bænken og forklarer, hvordan man dividerer. For ham er det bare streger og tal, og det ene kunne lige så godt stå der som det andet.

– Men se nu her, siger hun og kommer til at hæve stemmen, så lærer Birk tysser på hende, – når du har taget 12 to gange, så er det 24, og når du havde 27, så er der 3 til rest.

– Ja, men så sekstallet? spørger han, – hvor kommer det fra?

Han forstår ikke, hvorfor det skal trækkes helt derned, og det gør Agnes egentlig heller ikke selv, det mærkes bare rigtigt, når det går op. Tænk, så godt gjort, at nogen har fundet på det, synes hun og kunne regne og regne og blive gal af lykke, som om hele verden er et regnestykke. Man skal bare tænke sig om, så kan man løse alting.

Konfirmationskjolen er Gretes aflagte, og mor laver papilletter af avispir om aftenen, for at Agnes' tjavser kan arte sig i kirken, men om morgenen er den ene faldet af, så der sidder en enkelt strid tot mellem alle de struttende krøller. Det ser farligt ud, mor er ærgerlig, men Agnes siger bare pyt, for hun kan ikke vente, til Grete og mosters kommer, og efter kirke skal alle naboerne med hjem til suppe, steg og is, alt sammen til ære for hende. Bordet er allerede dækket med flagguirlander hele vejen hen ad den hvide dug, mor har fundet dem frem fra julestadsen.

– Det er vel nok nydeligt, siger far, og mor knejser lidt, men lader, som om hun ikke har hørt det.

Grete har hvide silkestrømper med til hende.

– Må jeg få dem på i kirke? spørger Agnes åndeløst. Hun har aldrig rørt ved noget så glat, hendes ene negl hænger i, og mor giver hende et rap.

– Nej, det da ved Gud! Er dine ankelsokker ikke med blonder og enhver ting? Hvad ville folk tænke? En konfirmand med lange strømper. Du har da heller ingen strømpeholder.

Og det er jo rigtigt, den hun har brugt hele vinteren, er både grå og laset. Men det gør nu heller ingenting, for når hun begynder i den nye plads, kan hun gøre, som det passer hende, og det er i morgen.

Grete bliver natten over, og de ligger i 55, som dengang hun boede hjemme, og hvisker sammen. Grete har fået en kæreste, siger hun, men mor og far skal ikke vide noget før forlovelsen.

– Nu får jeg længere hjem end dig, siger Agnes.

– Ja, du får sikkert en pokers hjemve.

– Nej, jeg gør ej! Agnes knytter hånden.

Far har lavet en kommode til hende. Lige meget hvor træt hun har været, er hun hver eneste aften løbet hjem for at se, hvor langt han var nået.

– Jeg ved sørme ikke, om jeg kan nå at blive færdig, sagde han, men hun var godt klar over, at det bare var for at drille.

– Den er ikke så stor som Gretes, konstaterede hun, da han samlede den første gang.

– Nej, møblet skal svare til mennesket, svarede han og mente nok, at Grete er skrækkelig forfængelig og behøver meget plads til strømper og underkjoler.

Nu er kommoden pakket, og onkel kommer med Malle og arbejdsvognen. Moster er med, så hun kan blive hos mor imens.

Mændene lægger kommoden. Agnes ser til, at de ikke støder imod, hun skal selv sidde i vognen og passe på og har

været på dasset to gange allerede af bare spænding.

– Nå, er du ikke så kæphøj alligevel? smiler mor.

– Jo, jeg er! Hun lyner med øjnene. Mor skal ikke få ret i, at hun er for klejn til pladsen som enepige, men hvor bliver far af? De skal jo af sted, det går ikke an at vente længere.

Endelig træder han baglæns ud af værkstedsdøren, bærende på et møbel med køretæppet slængt over. Agnes får tårer i øjnene af raseri. Skal de nu ærinder på vejen? Så kommer de da ikke frem, før det er mørkt.

– Hvad er det? spørger hendes mor.

Far og onkel sætter møblet fra sig og ser op imod vognladet for at beregne, hvordan det skal placeres, og endelig vender han sig om mod Agnes og siger: – Kan du ikke lige kontrollere, om vi kom til at lave en ridse.

Hidsigt river hun tæppet af. Det er aldrig sket, at far har ridset noget, sikke en fjollet ting at sige!

Et skrivebord, mindre end dem han lavede til doktorens børn og med en smal liste mod væggen, buede ben og skuffe med mørkt greb. Hun har aldrig set noget så kønt, det må mindst være til frøkenen på herregården.

Der hænger et stykke selvbindergarn med en grå mærkat mage til dem, som han plejer at skrive kundens adresse på. Hun vender den om. “Til Agnes”, står der.

Det er, som om vinden en lille stund holder op med at suse i træerne, og ikke engang fuglene siger et kvæk. Hun ser hen på sin mor, som gør store øjne ved synet af kunstværket.

– Det er til mig, hvisker Agnes.

– Hvad skal hun med sådan et møbel? vrisser mor.

– En regnemester behøver et skrivebord, siger far, dækker det til igen og sætter det med et snuptag op på ladet.

– Jøsses! udbryder Grete. – Sådan et fik jeg ikke engang.

– Din tid kommer nok, svarer far, og idet Grete giver Agnes hånden til farvel, bøjer hun sig hen imod hende og

hvisker: – Ja, nu kan han snart komme til at lave en dobbeltseng.

Agnes er stadig rundtosset, da vognen skumpler op ad vejen, og hun vinker til de tre kvinder, siddende mellem sine to møbler.

Men da det kommer til stykket, kan skrivebordet ikke være i det lille kammer, hvor der i forvejen er en seng, en stol, en servante og et blegt stykke tapet, der hvor den forrige pige har haft sin kommode. Far tager kasketten af og klør sig i håret, og Agnes må knytte begge hænder for ikke at komme til at græde. Det er den første dag i hendes voksne liv, og ingenting ser ud, som hun havde forestillet sig. Købmandsbutikken er ikke nær så hyggelig som den hjemme, og konen er med til at ekspedere, så Agnes skal være ene om huset og fire unger, hun som havde forestillet sig, at hun kunne nå at lære noget om butikken. Det stod der da også i annoncen.

– Jeg tager det bare med hjem igen, siger far og lover at passe godt på det.

– Så vil jeg hellere undvære kommoden, bestemmer Agnes, – den smule tøj kan sagtens ligge på min seng, og hvis jeg så får et søm til bøjler på væggen.

– Nej, det skal gå ordentligt til, mener far.

Købmandskonen ser sultent på møblet og siger: – Det er sandelig også et stateligt bord for en ung pige, det må såmænd gerne stå i stuen.

– Nej tak, siger Agnes hurtigt. Ingen skal have hendes bord, så hellere undvære. Og så vinker hun da til far og onkel og skrivebordet, mest til skrivebordet.

Købmandskonen rynker panden, da hun allerede skal have fri halvanden dag til Gretes bryllup, men endelig går hun da med til det, når Agnes lover at være tilbage mandag morgen, og hun glæder sig så græsseligt til at se dem alle

sammen og sit skrivebord, som hun jo slet ikke nåede at nyde rigtigt.

Grete og mor farer rundt som fluer i en flaske, og det er først, da de er gået i seng, at hun får lidt tid til at snakke med sin søster.

– Kommer mosters? spørger Agnes.

– Vi har i hvert fald dækket til dem, men hun går jo ikke ud mere. Bare hun ikke bliver småtosset af det. De skulle nok aldrig have haft ham.

– Hvad mener du med det?

– Der er vel en mening med det, når folk ikke kan få børn.

– Jamen, de fik da ham.

– Du ved vel, at han er din bror.

– Nej, han er da vores fætter. Det surrer i hovedet på Agnes, hvad er det for noget at sige?

– Dit lille fjols! siger Grete. – Din mor havde både ham og dig. I boede hos moster, fordi hun ikke kunne sørge for jer, og da hun blev gift med far, bad de, om de ikke måtte beholde Enok, fordi han var begyndt at gå i skole, og det var så tomt, hvis I begge to rejste. Kan du slet ikke huske det?

Grete vender og drejer sig, og Agnes sveder og lytter til den mærkelige summen i hovedet. Hun føler sig dårlig og må hele tiden synke. Er hun mon ved at blive syg? Det er helt galt, når hun tænker på far. Hun husker den aften, han viste hende stjernerne, først var himlen helt sort, men efterhånden dukkede de op, en efter en og mange små i flokke, det er, som tankerne gør ligedan nu, jo mere hun koncentrerer sig om dem, jo mere kommer frem: Far, som bøjer sig ned og tager hende på armen, hans bakkenbarter, som hun forestiller sig bløde at røre ved, men hun tør ikke prøve, for han er fremmed. Hendes far, kan hun måske slet ikke kalde ham far mere? Han er jo Gretes.

- Kan du huske din rigtige mor? spørger hun.
- Er du rigtig klog! Hun døde, da jeg blev født.
- Hvem passede dig så, når far arbejdede?
- Vi havde husbestyrerinder. De ville alle sammen giftes

med ham, men det var først din mor, som fik held med det. I begyndelsen sagde hun ikke noget om, at hun havde børn.

Agnes har ikke lyst til at høre mere. Flere og flere tanker kommer til overfladen, alle bemærkningerne, hun ikke forstod og så alligevel. At det var rigtigt, at hun vinkede farvel til Enok for anden gang.

Så kan hun ikke længere holde på det, der presser sig på i halsen, og heldigvis er Grete faldet i søvn. Pludselig husker hun alt for godt, da hun vinkede første gang, også at hun rakte ud efter moster, fordi hun ville blive sammen med Enok. Men mor blev gal og trak hende i armen, hårdt.

Den eneste, jeg rigtig hører sammen med, er mor, tænker hun, og det er hende, jeg mindst kan lide, og hun bestemmer, at hun aldrig vil høre sammen med nogen mere.

Hele natten kommer nye tanker til overfladen, og næste dag ser hun dem alle sammen, som om det er første gang, synes hun, mosters duknakkethed, mors hidsige kommanderen og far. Hver gang øjnene havner på ham, må hun se væk, fordi han ikke er hendes, ikke rigtigt.

Men han tog mig jo med, tænker hun og får på en eller anden måde maget det sådan, at han kun holder mor ud, fordi han fik Agnes med i købet.

– Du er mig noget blegnæbbet, siger mor. – Er det alligevel for stor en mundfuld med den plads?

– Du kan tro nej! svarer Agnes og går ud i værkstedet, hvor skrivebordet står, stadig dækket til.